

УДК 004.77:378.147:81

Ніколаєва Софія Юріївна

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри методики викладання іноземних мов й інформаційно-комунікаційних технологій
Київський національний лінгвістичний університет, м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0003-2522-2059
nikolaeva.ku@gmail.com

Коваль Тамара Іванівна

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри методики викладання іноземних мов й інформаційно-комунікаційних технологій
Київський національний лінгвістичний університет, м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0003-3401-8754
tikoval11@gmail.com

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ

Анотація. У статті розглянуто проблему використання інформаційно-комунікаційних технологій для формування науково-дослідницької компетентності майбутніх докторів філософії зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки», спеціалізації «Теорія та методика навчання: германські/романські мови». Проведено аналіз підходів до визначення змісту і структури науково-дослідницької компетентності. Визначено склад загальних і спеціальних компетентностей дослідницького спрямування, необхідних доктору філософії з методики навчання іноземних мов і культур, що формуються в основному в процесі вивчення навчальних дисциплін «Методологія і методи наукового дослідження з методики навчання іноземних мов і культур» та «Інформаційні технології у практиці наукових досліджень». Встановлено, що існує певна складність пошуку оптимального варіанту перенесення знань із галузі інформаційно-комунікаційних технологій у професійно спрямовану практичну діяльність майбутнього доктора філософії, що вимагає обґрунтованого відбору хмарних, мультимедійних, проєкційних, інформаційно-пошукових, аналітико-дослідницьких технологій і комп'ютерно орієнтованих засобів як з метою їх вивчення, так і подальшого використання аспірантами на всіх етапах підготовки дисертаційного дослідження (проєктувальному, інформаційно-пошуковому, аналітично-модельовальному, експериментально-дослідницькому, наративному, практичному). Наведено приклади застосування аспірантами Веб-сайтів, блогів, ВікіВікі, хмарних сервісів для збереження даних, наукових пошукових систем, Smart-технологій, інформаційних ресурсів мережі Інтернет, освітніх електронних видань та відеосервісів у процесі самостійної підготовки до інтерактивних лекцій і практичних занять з навчальної дисципліни «Методологія і методи наукового дослідження з методики навчання іноземних мов і культур».

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології; доктор філософії; науково-дослідницька компетентність; методика навчання; іноземна мова.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. У 2014 році відповідно до закону України «Про вищу освіту» розпочато підготовку доктора філософії, що відповідає третьому освітньо-науковому рівню підготовки фахівців з вищою освітою. Доктор філософії – це освітній і водночас перший науковий ступінь, що здобувається на третьому рівні вищої освіти на основі ступеня магістра. Ступінь доктора філософії присуджується спеціалізованою вченою радою закладу вищої освіти (ЗВО) або наукової установи в результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньо-наукової програми

та публічного захисту дисертації у спеціалізованій вченій раді [1]. Згідно Національної рамки кваліфікацій [2] та закону України «Про освіту» [3] результатом навчання на цьому рівні має бути здобуття фахівцями теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, що необхідні для проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Науковому ступеню доктора філософії (Ph.D.) відповідає 9-й рівень Національної рамки кваліфікацій. На цьому рівні передбачено здатність науковця розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики. Основними параметрами щодо рівня знань молодих науковців визначено найбільш передові концептуальні та методологічні знання в галузі науково-дослідницької та/або професійної діяльності на межі предметних галузей; щодо умінь – критичний аналіз, оцінка і синтез нових та складних ідей; щодо комунікації – спілкування в діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою та громадськістю в певній галузі наукової та/або професійної діяльності. Доктор філософії повинен також володіти такими якостями, як автономність і відповідальність в ініціюванні інноваційних комплексних проектів, лідерстві та повній автономності під час їх реалізації [2].

Предметом нашого дослідження є використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для формування науково-дослідницької компетентності докторів філософії зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки», спеціалізації «Теорія та методика навчання: германські/романські мови» (далі доктор філософії з методики навчання іноземних мов і культур). Навчальний план аспірантури цієї спеціальності містить інформацію про перелік та обсяг навчальних дисциплін (включаючи дисципліни дослідницького спрямування), послідовність їх вивчення, форми проведення навчальних занять (лекційні, практичні, наукові колоквиуми, асистентська та доцентська практики) та їх обсяг, графік освітнього процесу (переважно перші два роки навчання), форми поточного і підсумкового контролю (модульні контрольні роботи, заліки, комплексний іспит тощо).

Науково-дослідницька діяльність, яка на сучасному етапі підготовки доктора філософії з методики навчання іноземних мов і культур вважається однією з найважливіших форм освітнього процесу, дозволяє найбільш повно виявити індивідуальність, творчі здібності, сприяє розвитку особистісних якостей до самонавчання і самовдосконалення, зокрема таких рис характеру, як вдумливість, уважність, цілеспрямованість, активність, самостійність, організованість, відповідальність, комунікабельність, наполегливість, дисциплінованість тощо.

Наразі формування науково-дослідницької компетентності в майбутніх докторів філософії неможливе без застосування ІКТ, оскільки процес інформатизації всіх сфер людської діяльності набув цілеспрямованого характеру загальнодержавного значення з прийняттям Закону України «Про освіту» [3], Закону України «Про концепцію національної програми інформатизації» (1998 р.) і закону «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки». Це призвело до появи сучасних ІКТ та програмних засобів, які стали для майбутніх докторів філософії предметом вивчення з метою організації та вдосконалення процесу підготовки дисертаційного дослідження, а для професорсько-викладацького складу ЗВО засобом їх навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз публікацій з проблеми підготовки доктора філософії з методики навчання іноземних мов і культур дозволяє констатувати, що інструктивні матеріали в основному створено. Базовими з них є такі:

- Освітньо-наукова програма та навчальний план підготовки доктора філософії зі

спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки [4];

– Компетентності, результати навчання та форми атестації доктора філософії зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» [5];

– Програма фахового випробування для вступу до аспірантури зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» для спеціалізації «Теорія та методика навчання: германські/романські мови» [6];

– Програма педагогічної асистентської та доцентської практик доктора філософії зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» [7];

– Навчальні програми дисциплін з методики навчання іноземних мов і культур, які викладаються в аспірантурі [8], [9].

У науковій літературі описано кілька підходів до визначення змісту і структури науково-дослідницької компетентності майбутнього фахівця. Назвемо основні з них:

✓ А. В. Хуторський розглядає дослідницьку компетентність як складову пізнавальної компетентності, яка містить «елементи методологічної, надпредметної, логічної діяльності, способи організації цілепокладання, планування, аналізу, рефлексії» і слугує компонентом компетентності особистісного самовдосконалення [10, с. 55–61];

✓ С. О. Сисоєва і Л. В. Козак розглядають дослідницьку компетентність як інтегровану особистісно-професійну якість фахівця, яка відображає мотивацію до наукового пошуку, рівень володіння методологією педагогічного дослідження, особистісно-значущими якостями дослідника, зокрема такими, як інноваційне мислення, здатність до творчої та інноваційної діяльності [11, с. 10];

✓ Л. М. Петренко, аналізуючи термінологічний апарат, визначений в освітній галузі країн світу, впевнений, що мають створюватися організаційно-педагогічні умови для розвитку дослідницької компетентності та методологічної компетентності як професійної компетентності молодого науковця, які можна гіпотетично припустити основою дослідницької кваліфікації [12];

✓ за В. В. Городецьким науково-дослідницька компетентність є складовою фахової компетентності [13];

✓ відповідно до точки зору В. В. Лаптева науково-дослідницька компетентність має визначатися як одна з ключових характеристик професіоналізму, як невід’ємний компонент загальної і професійної культури майбутнього фахівця, що володіє науковим апаратом теоретичної і практичної професійно-дослідницької діяльності [14];

✓ згідно з Ю. В. Соляніковим та Є. С. Заір-Беком компетентність є інтеграцією базових і спеціальних компетенцій, які змістовно її наповнюють. Учений акцентує увагу на тому, що в сучасних умовах діяльності ЗВО ці види компетенцій тісно між собою зв’язані, а їх розмежування може бути лише умовним [15].

На нашу думку, науково-дослідницька компетентність доктора філософії з методики навчання іноземних мов і культур – це цілісна, інтерактивна, професійно-особистісна якість дослідника, що виявляється в здатності: розв’язувати комплексні наукові проблеми в галузі навчання іноземних мов і культур у різних типах закладів середньої і вищої освіти; визначати наукову проблематику; здійснювати науковий пошук, накопичення й оброблення наукової інформації, зокрема засобами ІКТ; запроваджувати методи трансляції й обміну знаннями в науковому середовищі; до творчої та інноваційної діяльності з використанням ІКТ, наукової доброчесності, автономності, комунікабельності.

Доречно нагадати результати ще одного проекту SocratesTempus TUNING: «Гармонізація освітніх структур у Європі», методології розробки, перегляду, розвитку, впровадження і оцінювання навчальних програм для кожного з освітніх циклів (ступенів), визначених Болонською декларацією. Ключовими поняттями нової

методології є компетентності й результати навчання. У проекті TUNING розглянуто два різні види компетентностей: загальні (generic competences, transferable skills) і академічні спеціальні (фахові) компетентності (subject specific competences) [16].

Загальні компетентності (generic competences) – це компетентності, які формуються у здобувача вищої освіти в процесі навчання за певною освітньою програмою, але мають універсальний характер і можуть бути перенесені з контексту однієї освітньої програми в іншу. Загальні компетентності поділяють на інструментальні (пізнавальні, методологічні, технологічні та лінгвістичні здатності; управління інформацією, володіння іноземною мовою тощо); міжособистісні (соціальна взаємодія та співпраця); системні (поєднання розуміння, сприйнятливості та знань; наприклад, здатність до навчання, лідерство) [17].

Спеціальні (фахові) компетентності (subject specific competences), відповідно до методичних рекомендацій з розроблення освітніх програм, ми трактуємо як компетентності, що безпосередньо визначають якості (галузі знань / предметної області / спеціальності) освітньої програми та кваліфікацію випускника, забезпечують специфіку кожної освітньої програми [18].

Щодо структури науково-дослідницької компетентності ми, слідом за М. С. Головань та В. В. Яценко, виділяємо знання, уміння, навички, досвід діяльності дослідника, ціннісне ставлення та особистісні якості, які виявляються в готовності й здатності здійснювати дослідницьку діяльність з метою отримання нових знань шляхом застосування методів наукового пізнання, застосування творчого підходу в цілепокладанні, плануванні, прийнятті рішень, аналізі та оцінці результатів дослідницької діяльності [19].

Аналіз наукових джерел з проблеми використання ІКТ у процесі формування науково-дослідницької компетентності майбутніх фахівців, зокрема докторів філософії з методики навчання іноземних мов і культур, показав, що їхня ІКТ-компетентність, яка формується в процесі освітньої діяльності в аспірантурі, є своєрідною пропедевтикою науково-дослідницької діяльності на всіх етапах підготовки дисертаційного дослідження, а саме: *проектувальному* (вибір теми, обґрунтування її актуальності і визначення рівня її розробленості, вибір об'єкта, предмета і мети дослідження, визначення завдань і програми дослідження); *інформаційно-пошуковому* (накопичення необхідної наукової інформації, пошук потрібних джерел інформації, їх вивчення та аналіз, вибір напрямів дослідження згідно його мети); *аналітично-моделювальному* (аналіз методологічних і теоретичних передумов дослідження, підходів і принципів організації дослідження, визначення базових понять дослідження та визначення їх тлумачення, вибір гіпотези і методів дослідження, побудова моделі наукового дослідження); *експериментально-дослідницькому* (обробка і аналіз результатів наукового дослідження згідно з розробленою програмою і методикою); *наративному* (написання і оформлення за певними чинними вимогами тексту роботи, вступу і висновків, оформлення додатків та списку використаних джерел) і *практичному* (підготовка презентації наукового дослідження і його захист).

На думку О. М. Спіріна, ІК-компетентність доктора філософії – це підтверджена здатність особистості автономно та відповідально застосовувати набуті знання, уміння і навички в галузі ІКТ для задоволення власних індивідуальних потреб і розв'язування суспільно значущих, зокрема професійних та дослідницько-інноваційних задач наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження та моніторингу впровадження його результатів [20].

Доцільність застосування ІКТ у процесі формування науково-дослідницької компетентності майбутніх докторів філософії обґрунтована в ряді наукових досліджень, зокрема: у працях В. Ю. Бикова щодо теоретико-методологічних засад

створення і розвитку сучасних засобів та е-технологій навчання і моделей систем відкритої освіти [21]; роботах О. М. Спіріна і О. А. Гальчевської з питань використання хмарних сервісів Google Scholar і міжнародних наукометричних баз даних відкритого доступу в наукових дослідженнях [22]; публікаціях С. М. Іванової з проблем розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності наукових працівників у галузі педагогічних наук і проектування інформаційно-комунікаційної підтримки наукової діяльності на базі системи EPrints [23]; у наукових розвідках Н. В. Сороко у сфері розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів філологічної спеціальності в умовах комп'ютерно орієнтованого середовища [24] та інших.

Мета статті. Розгляд проблеми використання інформаційно-комунікаційних технологій для формування науково-дослідницької компетентності майбутнього доктора філософії з методики навчання іноземних мов і культур.

2. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретико-методологічною основою дослідження виступають:

✓ філософсько-методологічні основи дослідницької діяльності в сучасній освіті (С. У. Гончаренко, В. І. Загвязинський, М. О. Князян, В. В. Краєвський, В. Г. Кремень, П. І. Підкасистий, С. О. Сисоєва та ін.);

✓ концепції компетентнісного підходу в освіті (І. О. Зимняя, Н. В. Кузьміна, Н. Ф. Радіонова, А. В. Хуторський та ін.);

✓ інформаційно-комунікаційні технології в освіті (В. Ю. Биков, А. М. Гуржій, М. І. Жалдак, С. А. Калашнікова, Т. І. Коваль, В. В. Лапінський, С. Г. Литвинова, Н. В. Морзе, С. О. Семерікова, О. В. Співаковський, О. М. Спірін та ін.);

✓ методи та технології навчання іноземних мов і культур (І. Л. Бім, О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Н. І. Гез, І. П. Задорожна, Л. Я. Зеня, Н. В. Майер, Л. І. Морська, С. Ю. Ніколаєва, О. О. Паршикова, В. В. Сафонова, О. М. Соловова, П. В. Сисоєв, О. Б. Тарнопольський, В. В. Черниш, Л. М. Черноватий, А. М. Щукін та ін.).

3. МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ

Досягненню мети написання статті сприяло використання таких методів дослідження: системний аналіз і співставлення точок зору науковців з проблеми, узагальнення та концептуалізація виявлених поглядів на методи підготовки докторів філософії з методики навчання іноземних мов і культур, вивчення досвіду підготовки аспірантів у ЗВО України та за кордоном, наукове спостереження освітнього процесу в аспірантурі, пробне навчання докторів філософії та опитування випускників аспірантури щодо ефективності використання в освітньому процесі ІКТ.

4. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Згідно розробленої Освітньо-наукової програми та навчального плану підготовки доктора філософії зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» [4] важливим її компонентом є науково-дослідницька компетентність, яка передбачає формування в процесі підготовки в аспірантурі у докторів філософії з методики навчання іноземних мов і культур як загальних компетентностей, зокрема здатностей:

– застосовувати здобуті знання в практичній викладацькій та науково-дослідницькій діяльності на засадах загальної та спеціальної методології;

- проводити аналітичну й експериментальну наукову діяльність; планування та прогнозування результатів наукових досліджень з методики навчання іноземних мов і культур;
- ініціювати, організовувати і проводити комплексні теоретичні та експериментальні дослідження в науково-дослідницькій та інноваційній діяльності, результатом яких є отримання нових знань з методики навчання іноземних мов і культур;
- використовувати сучасні ІКТ у процесі спілкування, обміну інформацією, збору, аналізу, опрацювання, інтерпретації даних та представлення результатів дослідження з методики навчання іноземних мов і культур;
- ефективно і толерантно працювати в команді, а також самостійно й автономно; ставитися критично до власних наукових досягнень і досягнень інших дослідників з методики навчання іноземних мов і культур; усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми;

так і спеціальних (фахових) компетентностей, зокрема здатностей:

- формулювати наукову проблему з методики навчання іноземних мов і культур, робочі гіпотези досліджуваної проблеми, що передбачає глибоке переосмислення наявних і створення нових цілісних знань та/або викладацької практики;
- визначати методологічні засади комплексного методичного спостереження і методологію вибіркового обстеження, програму одноразових методичних спостережень, опитувань, моніторингу та ін. у процесі навчання іноземних мов і культур;
- самостійно збирати, опрацьовувати, узагальнювати та всебічно аналізувати результати методичних досліджень, інформацію про процеси, що відбуваються в методиці навчання іноземних мов і культур в Україні та світі;
- самостійно розробляти та запроваджувати методологію дослідження з методики навчання іноземних мов і культур, яка базується на результатах наукових досліджень, міжнародних стандартах та рекомендаціях;
- удосконалювати методи проведення експериментальних досліджень з методики навчання іноземних мов і культур та методологію застосування методів статистичної обробки одержаних результатів;
- працювати із наукометричними базами даних з метою виконання власного наукового дослідження з методики навчання іноземних мов і культур і вміння використовувати Інтернет-технології для організації та забезпечення власної наукової, педагогічної та інноваційної діяльності, у підготовці наукових публікацій, звітів, ділової та особистої документації.

На сучасному етапі соціально-економічного й інформаційного розвитку суспільства, посилення інтегративних та інноваційних процесів в освіті й науці майбутні доктори філософії з методики навчання іноземних мов і культур у процесі фахової підготовки мають набувати міжнаукові знання, оволодівати навичками та вміннями на міждисциплінарній основі. Такий підхід значною мірою забезпечить їм професійну мобільність, продуктивність і конкурентоспроможність на ринку праці.

Зміст підготовки майбутніх докторів філософії з методики навчання іноземних мов і культур реалізується через нормативні і вибіркові педагогічні дисципліни, які є міждисциплінарними, що передбачають розвиток інтегративних процесів, зростаючу взаємодію методів, інструментарію задля отримання нового наукового знання і побудовані на основі компетентнісного підходу до реалізації навчальних програм. Вони інтегрують знання різних дисциплін – методики, педагогіки, філології, психології, соціології, філософії, інформаційно-комунікаційних технологій.

Формування науково-дослідницької компетентності майбутніх докторів філософії зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» з методики навчання іноземних мов і культур здійснюється, в основному, у процесі викладання нормативних навчальних дисциплін «Інформаційні технології у практиці наукових досліджень» і «Методологія і методи наукового дослідження з методики навчання іноземних мов і культур».

Існує певна складність пошуку оптимального варіанту перенесення знань із галузі ІКТ у професійно спрямовану практичну діяльність майбутнього доктора філософії з методики навчання іноземних мов і культур, що вимагає обґрунтованого відбору хмарних, мультимедійних, проєкційних, інформаційно-пошукових, аналітико-дослідницьких технологій і комп'ютерно-орієнтованих засобів, критичного їх аналізу і розміщення у контексті навчальної дисципліни для виконання певних видів науково-дослідницької діяльності майбутніх докторів філософії у процесі їхнього навчання.

Навчальна дисципліна «Інформаційні технології у практиці наукових досліджень» має на меті ознайомити майбутніх докторів філософії з методики навчання іноземних мов і культур із сучасними ІКТ, які доцільно використовувати на всіх етапах підготовки наукового дослідження з метою формування в аспірантів здатностей їх використання у процесі спілкування, обміну інформацією, збору, аналізу, опрацювання, інтерпретації даних та представлення результатів дослідження з методики навчання іноземних мов і культур. Навчальна програма з дисципліни охоплює два змістових модулі «Теоретико-методологічні основи використання сучасних ІКТ у наукових дослідженнях» і «Використання ІКТ у практиці наукових досліджень». У загальному обсязі навчальним планом на викладання цієї дисципліни передбачено 3 кредити / 90 годин: 20 годин лекцій, 10 годин практичних занять, 60 годин самостійної роботи аспіранта.

Для майбутніх докторів філософії з методики навчання іноземних мов і культур ІКТ є предметом вивчення з метою подальшого застосування їх як в освітньому процесі, зокрема в процесі навчання методології і методам наукового дослідження з методики навчання іноземних мов і культур, так і на всіх етапах підготовки власного дисертаційного дослідження.

Аналіз особливостей використання ІКТ і їх програмних засобів у навчанні майбутніх фахівців у ЗВО, описаних у публікаціях В. Ю. Бикова [19], А. М. Гуржія, В. В. Лапінського [26], Т. І. Коваль і С. О. Сисоевої [25], В. Канварія [27] та інших науковців, а також визначення змісту науково-дослідницької діяльності майбутніх докторів філософії на всіх етапах підготовки дисертаційного дослідження дозволили відібрати для ознайомлення і вивчення таку тематику навчальної дисципліни «Інформаційні технології у практиці наукових досліджень», а саме: «Сучасні ІКТ: понятійний апарат, історія розвитку, класифікація, характеристика, напрями використання в науково-дослідницькій діяльності», «Хмаро орієнтоване персональне інформаційне середовище науковця», «Мультимедійне прикладне програмне забезпечення, електронні освітні ресурси і відео- і аудіосервіси», «Міжнародні наукометричні бази даних: види, особливості, імпакт-фактори, індекси цитувань, створення профілю науковця в Google Scholar», «Ресурси і методи пошуку даних у мережі Інтернет за тематикою наукових досліджень», «Методи математичної обробки даних педагогічного експерименту», «Особливості оформлення тексту дисертаційного дослідження як багаторівневого документу в середовищі MS Office», «Засоби візуалізації даних, створення мультимедійних презентацій доповідей», «Проектування інтелект карт (mind map), блогів, веб-сайтів з використанням програмних ресурсів мережі Інтернет», «Засоби комунікації мережі Інтернет», «Системи дистанційного навчання».

Навчальна дисципліна «Методологія і методи наукового дослідження з

методики навчання іноземних мов і культур» має на меті формування у майбутніх докторів філософії науково-дослідницької компетентності з урахуванням загальноєвропейських рекомендацій, ознайомлення майбутніх докторів філософії із методологією наукового дослідження та методикою його реалізації.

Навчальна програма з дисципліни охоплює два змістових модулі: «Наукові засади підготовки докторів філософії з методики навчання іноземних мов і культур та вимоги до дисертації» і «Методи наукового дослідження в методиці навчання іноземних мов і культур». Загалом навчальним планом на викладання цієї дисципліни передбачено 3 кредити / 90 годин: 20 годин лекцій, 10 годин практичних занять, 60 годин самостійної роботи аспіранта.

Описані вище загальні та спеціальні компетентності майбутнього доктора філософії формуються в межах обох змістових модулів, для чого використовуються сучасні ІКТ навчання в процесі організації позааудиторної самостійної роботи.

У таблиці 1 подано загальну характеристику лекцій змістового модуля 1 «Наукові засади підготовки доктора філософії з методики навчання іноземних мов і культур та вимоги до дисертації» і рекомендовані аспірантам завдання для підготовки до лекцій, що виконуються з використанням ресурсів і сервісів ІКТ.

Таблиця 1

Загальна характеристика лекцій змістового модуля 1 «Наукові засади підготовки доктора філософії з методики навчання іноземних мов і культур та вимоги до дисертації» та рекомендовані ІКТ

	Тема і мета лекції, завдання для підготовки аспіранта до лекції та рекомендовані ІКТ		
	<p>Тема інтерактивної лекції: «Загальні вимоги до підготовки доктора філософії з методики навчання іноземних мов і культур».</p> <p>Завдання для підготовки аспіранта до лекції:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Знайдіть у мережі Інтернет та ознайомтеся з документами «Doctoral Education in the European Higher Education Area from a University Perspective Bologna Seminar, Helsinki, 30/09/ 2008» і «Наказом Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» та укладіть переліки компетентностей, якими має оволодіти доктор філософії за кордоном і в Україні. Підготуйтеся презентувати результати вашого пошуку на лекції. – Знайдіть у мережі Інтернет п'ять публікацій різними мовами з проблем підготовки доктора філософії в галузі освіти та укладіть перелік Інтернет-сайтів з проблеми. Скачані текстові файли збережіть у медіасховищі (media hubs). Вони будуть корисними і в процесі написання дисертації. <p>Рекомендовані ІКТ</p> <table data-bbox="311 1765 1276 1989"> <tr> <td>Інтернет-ресурси: http://www.ehea.info http://www.eua.be https://www.kmu.gov.ua/ua https://mon.gov.ua/ua https://mon.gov.ua/ua/npa</td> <td>Соціальні медіасховища: http://www.scribd.com http://share.zoho</td> </tr> </table>	Інтернет-ресурси: http://www.ehea.info http://www.eua.be https://www.kmu.gov.ua/ua https://mon.gov.ua/ua https://mon.gov.ua/ua/npa	Соціальні медіасховища: http://www.scribd.com http://share.zoho
Інтернет-ресурси: http://www.ehea.info http://www.eua.be https://www.kmu.gov.ua/ua https://mon.gov.ua/ua https://mon.gov.ua/ua/npa	Соціальні медіасховища: http://www.scribd.com http://share.zoho		

	<p>Тема інтерактивної лекції: «Загальні вимоги до теми наукового дослідження доктора філософії з методики навчання іноземних мов і культур та її обґрунтування».</p> <p>Завдання для підготовки аспіранта до лекції: –Знайдіть у мережі Інтернет три публікації з проблеми написання дисертації. Випишіть вимоги до вибору і формулювання теми дослідження. –Укладіть Інтелект карту для виступу на лекції.</p> <p>Рекомендовані ІКТ</p> <table border="0"> <tr> <td>Інтернет-ресурси: http://www.dissers.ru/metodicheskie-ukazaniya/ http://dissers.ru/raznoe/opredeleniya-slov-termini-dissertatsii.php https://books.google.com.ua/books?id=egoyngEACAAJ&dq=master%20dissertation%20writing&hl=ru&source=gbs_book_other_versions</td> <td>Інтернет сервіси: http://www.stimul.biz/ru/lib/soft/ https://texterra.ru/blog/obzor-15-besplatnykh-programm-dlya-sozdaniya-intellekt-kart.html http://freemind.sourceforge.net/wiki/index.php/Download https://www.thebrain.com/#-53</td> </tr> </table>	Інтернет-ресурси: http://www.dissers.ru/metodicheskie-ukazaniya/ http://dissers.ru/raznoe/opredeleniya-slov-termini-dissertatsii.php https://books.google.com.ua/books?id=egoyngEACAAJ&dq=master%20dissertation%20writing&hl=ru&source=gbs_book_other_versions	Інтернет сервіси: http://www.stimul.biz/ru/lib/soft/ https://texterra.ru/blog/obzor-15-besplatnykh-programm-dlya-sozdaniya-intellekt-kart.html http://freemind.sourceforge.net/wiki/index.php/Download https://www.thebrain.com/#-53
Інтернет-ресурси: http://www.dissers.ru/metodicheskie-ukazaniya/ http://dissers.ru/raznoe/opredeleniya-slov-termini-dissertatsii.php https://books.google.com.ua/books?id=egoyngEACAAJ&dq=master%20dissertation%20writing&hl=ru&source=gbs_book_other_versions	Інтернет сервіси: http://www.stimul.biz/ru/lib/soft/ https://texterra.ru/blog/obzor-15-besplatnykh-programm-dlya-sozdaniya-intellekt-kart.html http://freemind.sourceforge.net/wiki/index.php/Download https://www.thebrain.com/#-53		
	<p>Тема інтерактивної лекції: «Загальні вимоги до дисертації доктора філософії з методики навчання іноземних мов і культур».</p> <p>Завдання для підготовки аспіранта до лекції: –Знайдіть у мережі Інтернет та ознайомтеся з наказом МОН від 12.01.2017 № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» та двома закордонними публікаціями з проблеми написання і захисту дисертації доктора філософії в галузі методики навчання іноземних мов і культур». –Підготуйте мультимедійну презентацію на тему «Спільні та відмінні вимоги до дисертації доктора філософії в галузі методики навчання іноземних мов і культур в Україні та за кордоном». Скористайтеся для цього веб-шаблонами. Зі зразками презентацій можете ознайомитися на рекомендованому сайті.</p> <p>Рекомендовані ІКТ</p> <table border="0"> <tr> <td>Інтернет-ресурси: https://mon.gov.ua/ua/npa https://mon.gov.ua/ua/tag/nauka https://www.stir.ac.uk/postgraduate/programme-information/prospectus/social-sciences/tesol-research-phd/ https://www.phdstudies.com/PhD/TESOL/USA/ https://ed.stanford.edu/academics/doctoral/ships#open2-3</td> <td>Інтернет-сервіси: http://powerpointstore.com http://goppt.ru www.slideshare.net</td> </tr> </table>	Інтернет-ресурси: https://mon.gov.ua/ua/npa https://mon.gov.ua/ua/tag/nauka https://www.stir.ac.uk/postgraduate/programme-information/prospectus/social-sciences/tesol-research-phd/ https://www.phdstudies.com/PhD/TESOL/USA/ https://ed.stanford.edu/academics/doctoral/ships#open2-3	Інтернет-сервіси: http://powerpointstore.com http://goppt.ru www.slideshare.net
Інтернет-ресурси: https://mon.gov.ua/ua/npa https://mon.gov.ua/ua/tag/nauka https://www.stir.ac.uk/postgraduate/programme-information/prospectus/social-sciences/tesol-research-phd/ https://www.phdstudies.com/PhD/TESOL/USA/ https://ed.stanford.edu/academics/doctoral/ships#open2-3	Інтернет-сервіси: http://powerpointstore.com http://goppt.ru www.slideshare.net		
	<p>Тема інтерактивної лекції: «Теоретичні засади сучасних досліджень з методики навчання іноземних мов і культур».</p>		

	<p>Завдання для підготовки аспіранта до лекції: – Знайдіть у мережі Інтернет посібник Гончаренко С.У. «Педагогічні дослідження. Методологічні поради молодим науковцям. – Київ-Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2008. – 278 с. Випишіть основні вимоги до теоретико-методологічних засад педагогічного дослідження. – Знайдіть також дві кандидатські дисертації (або дисертації доктора філософії) з методики навчання іноземних мов і з'ясуйте, які теоретичні засади / передумови визначили автори у своїх працях. Викладіть результати вашого пошуку та аналізу на створеній вами вікі-сторінці. Відредагуйте її за участі інших аспірантів групи.</p> <p>Рекомендовані ІКТ</p> <p>Інтернет-ресурси: https://edu-lib.com/drugoe-2/goncharenko-s-u-pedagogichni-doslidzhennya-metodologichni-poradi-molodim-naukovtsyam http://nbuv.gov.ua/node/1539 http://www.dissers.ru/metodicheskie-ukazaniya/ http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe?C21CO M=F&I21DBN=ARD_EX&P21DBN=ARD&S21FMT=&S21ALL=&Z21ID</p> <p>Вікі-сервери: www.pbwiki.com www.mediawiki.com www.wikihost.org</p>
	<p>Тема інтерактивної лекції: «Джерела і умови дослідницького пошуку в методиці навчання іноземних мов і культур».</p> <p>Завдання для підготовки аспіранта до лекції: – Знайдіть у мережі Інтернет-ресурси про пошукові системи наукової інформації. Скористайтеся однією з них і знайдіть три публікації з проблеми пошуку та опрацювання наукових публікацій. – Укладіть схему етапів, принципів і методів пошуку та опрацювання наукових джерел. Скористуйтеся блок-схемою в PowerPoint, зробленою за допомогою SmartArt.</p> <p>Рекомендовані ІКТ</p> <p>Інтернет-ресурси: http://www.info-library.com.ua/books-text-3033.html http://www.nbuv.gov.ua/node/1539 http://library2.stu.cn.ua/na_dopomogu_naukovcu/poshukovi_sistemi_naukovoji_informacii/ http://studopedia.com.ua/1_10871_metodi-doslidzhennya-v-metoditsi-navchannya-inozemnih-mov.html http://www.edudirect.net/sopids-246-2.html</p> <p>Інтернет-сервіси: https://support.office.com/ru-ru/article/Создание-блок-схемы-af4e3f4c-3854-486a-88ff-eb35692663dc http://powerpointbase.com/diagram</p>

Успішне оволодіння аспірантами загальними і спеціальними компетентностями змістового модуля 1 дозволяє перейти до змістового модуля 2. «Методи наукового

дослідження в методиці навчання іноземних мов і культур». Ознайомлення з практикою використання ІКТ у ЗВО [28], [29], [30] в аспекті запланованої тематики дозволило відібрати такі їх види для самостійної підготовки аспірантів до практичних занять змістового модуля 2: відео сервіс Youtube; Інтернет-сервіси для створення мультимедійних презентацій, інфографіки, постерів, інтелект карт, опитувальників та тестів. У таблиці 2 представлено загальні характеристики лекцій та практичних занять, а також рекомендовані засоби ІКТ.

Таблиця 2

**Загальна характеристика лекцій і практичних занять змістового модуля 2
«Методи наукового дослідження в методиці навчання іноземних мов і культур» та
рекомендовані ІКТ**

№ З/П	Тема і мета лекції, завдання для підготовки аспіранта до лекції та рекомендовані ІКТ
	<p>Тема інтерактивної лекції: «Теоретичні методи дослідження в методиці навчання іноземних мов і культур».</p> <p>Завдання для самостійної підготовки аспіранта до лекції: – Знайдіть у мережі Інтернет відеолекцію з методики навчання іноземних мов і культур «2013 Virtual Academy: Research Methodology; Lecture 2 (MiniCourse)». Сформулюйте 5 запитань стосовно теоретичних засад проведення наукового дослідження в аспекті вашої дисертації. – Підготуйтеся обговорити ці питання на лекції. Скачаний відеофайл збережіть. Він знадобиться пізніше в процесі написання дисертації.</p> <p>Рекомендовані засоби ІКТ Інтернет-ресурс: https://www.youtube.com/watch?v=zNl_1_WyA04 Відеосервіс: https://www.youtube.com Соціальні медіасховища: http://www.scribd.com http://sutree.com</p>
	<p>Тема практичного заняття: «Теоретичні методи дослідження в методиці навчання іноземних мов і культур».</p> <p>Завдання для самостійної підготовки аспіранта до практичного заняття: – Опрацюйте 3 – 5 наукових публікацій з проблеми. Будьте готові навести приклади трьох класифікацій методів дослідження в психолого-педагогічних науках; пояснити сутність теоретичних методів дослідження. – Підготуйте презентацію на тему «Теоретичні методи дослідження, необхідні для написання моєї дисертації». Скористайтеся одним із сервісів для створення презентацій та інтерактивного навчання.</p> <p>Рекомендовані засоби ІКТ – Інтернет-сервіс: http://edu.glogster.com/?ref=com https://startpack.ru/application/haikudeck https://slidedog.com</p>
	<p>Тема інтерактивної лекції: «Емпіричні методи дослідження в методиці навчання іноземних мов і культур».</p>

	<p>Завдання для самостійної підготовки аспіранта до лекції:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Знайдіть у мережі Інтернет відеолекції «Qualitative & Quantitative Research: Difference between them with examples & methods. Key differences» (Center for Research Quality) та «Qualitative & Quantitative Research - An Introduction (Tine Wade). – Сформулюйте 5 дискусійних тверджень щодо використання емпіричних методів дослідження у вашій дисертації. Будьте готові обговорити ці твердження на лекції. <p>Рекомендовані засоби ІКТ</p> <p>Інтернет-ресурси:</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=ET4c7hiRgBM https://www.youtube.com/watch?v=IsAUNs-IoSQ https://www.youtube.com/watch?v=RYmLE8UqCXU</p> <p>Відеосервіс: https://www.youtube.com</p> <p>Медіасховища: http://www.scribd.com http://sutree.com</p>
	<p>Тема практичного заняття: «Емпіричні методи дослідження в методиці навчання іноземних мов і культур».</p> <p>Завдання для самостійної підготовки аспіранта до практичного заняття:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Опрацюйте 3 – 5 наукових публікацій з проблеми. Будьте готові навести приклади узагальнення досвіду роботи викладачів, наукового спостереження, пробного і дослідного навчання, пояснити сутність емпіричних методів дослідження. – Створіть інфографіку на тему «Емпіричні методи дослідження, необхідні для написання моєї дисертації». Скористайтеся одним з рекомендованих сервісів для створення інфографіки та використайте відібраний вами відеофайл з проблеми. <p>Рекомендовані засоби ІКТ</p> <p>– Інтернет-сервіси: http://piktochart.com/ https://developers.google.com/chart/ https://visual.ly</p>
	<p>Тема інтерактивної лекції: «Соціологічні методи дослідження в методиці навчання іноземних мов і культур».</p> <p>Завдання для самостійної підготовки аспіранта до лекції:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Знайдіть у мережі Інтернет відеолекції «Basics of "How to develop a questionnaire» та «Question types & piloting. Part 1 of 3 on Questionnaire Design (Graham R. Gibbs). – Створіть постер для виступу на лекції «Види опитувальників, необхідних для реалізації мого дослідження». <p>Рекомендовані засоби ІКТ</p> <p>Інтернет-ресурси:</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=rvnEpUnXrj8 https://www.youtube.com/watch?v=rvnEpUnXrj8 https://www.youtube.com/watch?v=vjailyWAcJQ</p> <p>Інтернет-сервіси: https://www.youtube.com http://www.ronyasoft.com/products/proposter/ http://recitethis.com</p>

	<p>Тема практичного заняття: «Соціологічні методи дослідження в методиці навчання іноземних мов і культур».</p> <p>Завдання для самостійної підготовки аспіранта до практичного заняття: – Опрацюйте 3 – 5 наукових публікацій з проблеми. Будьте готові пояснити сутність соціологічних методів дослідження, навести приклади використання соціологічних методів дослідження в методиці навчання іноземних мов і культур. – Укладіть анкету (опитувальник) закритого типу для виявлення ставлення аспірантів до використання ІКТ для формування іншомовної комунікативної компетентності студентів. Для укладання анкети скористайтеся веб-шаблонами.</p> <p>Рекомендовані засоби ІКТ Інтернет-сервіси: https://surveyMonkey.com https://anketolog.ru/primery-anket http://simpoll.ru</p>
	<p>Тема інтерактивної лекції: «Експеримент у методиці навчання іноземних мов і культур».</p> <p>Завдання для самостійної підготовки аспіранта до лекції: – Знайдіть в мережі Інтернет відеолекції «Research Methods: The Experiment - Hypotheses, Variables and Design», «Qualitative & Quantitative» (Chris Flipp), «Meaning of Independent and Dependent Variable», «Language Assessment: Concepts and Issues» та «Understanding assessment – what every teacher should know». Скачайте дві з них і уважно передивіться. – Визначіть етапи реалізації експерименту у вашій дисертації. Укладіть діаграму і будьте готові презентувати її на лекції.</p> <p>Рекомендовані засоби ІКТ Інтернет-ресурси: https://www.youtube.com/watch?v=0CO573K53X0 https://www.youtube.com/watch?v=2X-QSU6-hPU https://www.youtube.com/watch?v=pQ8-ktmNAC4 https://www.youtube.com/watch?v=L_spva8QbXs https://www.youtube.com/watch?v=WeC_j3AhbZU</p> <p>Інтернет-сервіси: https://www.youtube.com https://infogram.com https://www.easel.ly/</p>
	<p>Тема практичного заняття: «Експеримент у методиці навчання іноземних мов і культур».</p> <p>Завдання для самостійної підготовки аспіранта до практичного заняття: – Опрацюйте 3 – 5 наукових публікацій з проблеми. Будьте готові пояснити особливості методичного експерименту. – Укладіть план реалізації експерименту для перевірки гіпотези вашого дослідження. Підготуйте постер для презентації вашого плану. Скористайтеся одним із сервісів для створення постерів.</p> <p>Рекомендовані засоби ІКТ Інтернет-сервіси: https://desygnr.com http://www.ronyasoft.com/products/proposter/ https://cacoo.com</p>

	<p>Тема інтерактивної лекції: «Мовне тестування як складова експерименту в методиці навчання іноземних мов і культур».</p> <p>Завдання для самостійної підготовки аспіранта до лекції: – Знайдіть у мережі Інтернет інформацію про вимоги до якості мовного тесту. – Укладіть інтелект карту з цієї проблеми та обговоріть її з іншими аспірантами групи. Скористайтеся сервісом, що дозволяє співпрацювати над спільною інтелект-картою.</p> <p>Рекомендовані засоби ІКТ Інтернет-ресурси: http://intellect-invest.org.ua ib.iitta.gov.ua/9410/1/14-03+Test...МОНОГРАФІЯ.pdf http://www.cambridgeenglish.org/exams/general-english-and-for-schools/ http://www.britishcouncil.org.ua/exam https://www.alte.org http://www.goethe.de/ins/ua/kie/lrn/prf/ft1/ukindex.htm http://institutfrancais-ukraine.com/ua/apprendre/delf-dalf</p> Інтернет-сервіс: https://www.wisemapping.com
	<p>Тема практичного заняття: «Мовне тестування як складова експерименту в методиці навчання іноземних мов і культур».</p> <p>Завдання для самостійної підготовки аспіранта до практичного заняття: – Опрацюйте 3 – 5 наукових публікацій з проблеми. Будьте готові пояснити особливості використання мовних тестів у методичному експерименті. – Укладіть вхідний тест для визначення володіння студентами мовною або мовленнєвою компетентністю в залежності від теми вашої дисертації. Скористайтеся одним із запропонованих сервісів для створення тестів.</p> <p>Рекомендовані засоби ІКТ – Інтернет-сервіси: https://www.easytestmaker.com https://quizlet.com/ru https://www.proprofs.com https://kahoot.com https://www.classmarker.com https://www.plickers.com</p>
	<p>Модульна контрольна робота (МКР) Завдання до МКР: Підготуйте мультимедійну презентацію науково-дослідницького проекту за темою вашого дисертаційного дослідження «Наукова новизна мого дослідження».</p>

На завершення доцільно звернути увагу на те, що викладання навчальної дисципліни «Методологія і методи наукового дослідження з методики навчання іноземних мов і культур» з розширеним використанням ІКТ, засвоєних аспірантами в межах навчальної дисципліни «Інформаційні технології у практиці наукових досліджень», сприяє як формуванню науково-дослідницької компетентності, так і

вдосконаленню інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх докторів філософії.

5. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Глобалізаційні й інтеграційні процеси у світовій науці й освіті, стрімкий розвиток ІКТ та інтенсивне їх впровадження в освітній процес ЗВО, зокрема для формування науково-дослідницької компетентності докторів філософії з методики навчання іноземних мов і культур, дозволяє підвищити якість створення нових знань та прискорити виконання майбутніми докторами філософії наукового дослідження.

Аналіз чинних публікацій з проблеми підготовки доктора філософії з методики навчання іноземних мов і культур дозволив визначити зміст і структуру науково-дослідницької компетентності, склад загальних і спеціальних компетентностей дослідницького спрямування, що формуються в основному в процесі вивчення навчальних дисциплін «Методологія і методи наукового дослідження з методики навчання іноземних мов і культур» та «Інформаційні технології у практиці наукових досліджень».

З'ясовано, що наразі формування науково-дослідницької компетентності у майбутніх докторів філософії неможливе без застосування ІКТ як в освітньому процесі їхньої професійної підготовки, так і на всіх етапах дисертаційного дослідження – проектувальному, інформаційно-пошуковому, аналітично-моделювальному, експериментально-дослідницькому, наративному і практичному.

Визначено зміст навчальної дисципліни «Інформаційні технології у практиці наукових досліджень», у процесі вивчення якої аспіранти знайомляться із сучасними ІКТ, які доцільно використовувати на всіх етапах підготовки наукового дослідження з метою формування здатностей використовувати сучасні ІКТ у процесі спілкування, обміну інформацією, збору, аналізу, опрацювання, інтерпретації даних та представлення результатів дослідження з методики навчання іноземних мов і культур.

Наведено приклади застосування аспірантами ІКТ та їх засобів, зокрема Веб-сайтів і блогів, ВікіВікі, хмарних сервісів для збереження даних, наукових пошукових систем, Smart-технологій, інформаційних ресурсів мережі Інтернет, освітніх електронних видань і відеосервісів, у процесі вивчення навчальної дисципліни «Методологія і методи наукового дослідження з методики навчання іноземних мов і культур» для самостійної підготовки до інтерактивних лекцій і практичних занять.

Подальшого дослідження потребує створення моделі формування науково-дослідницької компетентності докторів філософії з методики навчання іноземних мов і культур з використанням ІКТ і визначення організаційно-педагогічних умов їх формування з урахуванням етапів підготовки дисертаційного дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Верховна Рада України. (2014, липень 01). *Закон № 1556-VII "Про вищу освіту"*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> . Дата звернення: Квітень, 11, 2018.
- [2] Кабінет Міністрів України. (2011, листопад 23). *Постанова № 1341 "Про затвердження Національної рамки кваліфікацій"*. [Електронний ресурс]. Доступно: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>. Дата звернення: Березень, 05, 2018.
- [3] Верховна Рада України. (2017, вересень 05). *Закон № 2145-VIII "Про освіту"*. [Електронний ресурс]. Доступно: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>. Дата звернення: Квітень, 23, 2018.
- [4] С. Ю. Ніколаєва, "Підготовка доктора філософії: загальна характеристика освітньо-наукової

- програми зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки», *Іноземні мови*, № 3, с. 36-47, 2017.
- [5] С. Ю. Ніколаєва, "Компетентності, результати навчання та форми атестації доктора філософії зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки», *Іноземні мови*, № 4, с. 37-46, 2017.
- [6] С. Ю. Ніколаєва, "Зміст фахового випробування до аспірантури зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки для спеціалізації «Теорія та методика навчання: германські/романські мови», *World Science*, vol. 4, No. 2(30), p. 52-60, 2018.
- [7] С. Ю. Ніколаєва, Н. В. Майер, "Програма педагогічної асистентської та доцентської практик доктора філософії зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки», *Вісник КНЛУ. Серія Педагогіка та психологія*, вип. 27, с. 32-45, 2017.
- [8] С. Ю. Ніколаєва, "Програма навчальної дисципліни «Методологія і методи наукового дослідження з методики навчання іноземних мов і культур», *Вісник КНЛУ. Серія Педагогіка та психологія*, вип. 25, с. 35-41, 2016.
- [9] Н. В. Майер, "Програма навчальної дисципліни «Професійно-методична компетентність викладача іноземних мов», *Вісник КНЛУ. Серія Педагогіка та психологія*, вип. 25, с. 24-35, 2016.
- [10] А. В. Хуторской, "Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования, *Народное образование*. – №2. – С. 55-61, 2003.
- [11] Сисоєва, "Розвиток дослідницької компетентності викладачів вищої школи": навчальний посібник / С. О. Сисоєва, Л. В. Козак // Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. – К.: ТОВ «Видавниче підприємство «ЕДЕЛЬ-ВЕЙС», 155 с., 2016
- [12] Іетренко, "Сучасне поле дослідження проблеми розвитку дослідницької компетентності молодих науковців у контексті гармонізації систем підготовки Ph.D в ЄС" [Електронний ресурс]. Доступно: <http://lib.iitta.gov.ua/>
- [13] В. В. Городецкий, "Формирование профессиональных компетенций как психолого-педагогическая проблема", *Гуманитарные науки*, сб. науч. тр. СК ГТУ, №6, с. 46-52, 2008.
- [14] В. В. Лаптев, "Научный подход к построению программ исследования качества образования", *Модернизация общего образования на рубеже веков*, сб. науч. тр. РГПУ им. А. И. Герцена, с. 3-10, 2001.
- [15] Ю. В. Соляников, и Е. С. Заир-Бек, *Подготовка специалиста в области образования: Научно-организационные проблемы подготовки кадров высшей квалификации*. СПб, Россия, РГПУ им. А. И. Герцена, с. 91-144, 2000.
- [16] Проект «Тьюнінг» – формування єдиного європейського стандарту вищої освіти [Електронний ресурс]. Доступно: <http://pca.com.ua/navchannya/proekt-tyuning-formuvannya-yedinogo-eyvropijskogo-standartu-vishhoji-osviti/> . Дата звернення: Вересень 18, 2018.
- [17] Кабінет Міністрів України. (2016, березень 23). *Постанова № 261 "Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)*". [Електронний ресурс]. Доступно: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/248945529> . Дата звернення: Березень, 10, 2018.
- [18] В. М. Захарченко, С. А. Калашнікова, В. І. Луговий, А. В. Ставицький, та Ю. М. Рашкевич. *Національний освітній глосарій: вища освіта*. Київ, Україна :ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014.
- [19] М. С. Головань, та В. В. Яценко, "Сутність та зміст поняття «дослідницька компетентність», *Теорія та методика навчання фундаментальних дисциплін у вищій школі*, зб. наук. пр. Кривий Ріг, Україна: Видавничий відділ НМетАУ, вип. VII, с. 55-62, 2012.
- [20] Зпирін, та О. А. Одуд, "Модель формування інформаційно-комунікаційної компетентності доктора філософії на основі використання хмарних сервісів Google Scholar", *Інформаційні технології і засоби навчання*, Том 56, № 6. с. 204-216, 2016.
- [21] В. Ю. Биков, "Теоретико-методологічні засади створення і розвитку сучасних засобів та е-технологій навчання" *Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992-2002*, зб. наук. пр. до 10 – річчя АПН України. Харків, Україна: ОВС, ч. 2, с. 182-199, 2002.
- [22] альчевська, "Використання міжнародних наукометричних баз даних відкритого доступу в наукових дослідженнях", *Збірник наукових праць «Інформаційні технології в освіті»*. Херсонський державний університет, № 23, 2015. [Електронний ресурс]. Доступно: <http://lib.iitta.gov.ua/10636/> . Дата звернення: Вересень 20, 2018.
- [23] ванова, "Проектування інформаційно-комунікаційної підтримки наукової діяльності на базі системи EPrints", *Інформаційні технології і засоби навчання*, №5 (37), 2013. [Електронний ресурс]. Доступно: <http://journal.iitta.gov.ua>
- [24] Іороко, "Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів філологічної спеціальності в умовах комп'ютерно орієнтованого середовища" : дис. канд. пед. наук, 13.00.10 - інформаційно-комунікаційні технології в освіті, Інститут інформаційних технологій і засобів

- навчання, Київ, 2012.
- [25] Коваль, С. О. Сисоева, і Л. П. Сущенко "Підготовка викладачів вищої школи: інформаційні технології у педагогічній діяльності", Навчально-методичний посібник, Київ, Видавничий центр КНЛУ, 380 с., 2009.
- [26] А. М. Гуржій, та В. В. Лапінський "Теоретичні засади і практика створення і використання електронних освітніх ресурсів", *Інформаційне суспільство XXI століття: культура, освіта, цивілізація*, с. 6-13, 2014.
- [27] V. K. Kanvaria, *A Comprehension on Educational Technology and ICT for Education*. New Delhi, India: GBO, 2014.
- [28] T., Mrunalini, and A. Ramakrishna, *Information & Communication Technology (ICT) In Education*. New Delhi, India: Neelkamal, 2016.
- [29] A. Lawrence (Ed.), *Online Courses and ICT in Education: Emerging Practices and Applications*. Hershey, USA: IGI Global, 2011.
- [30] S. Sharma, *Educational Technology & ICT*. New Delhi, India: Ocean Publication, 2016.

Матеріал надійшов до редакції 26.11.2018 р.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ДЛЯ ФОРМИРОВАНИЯ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ ДОКТОРОВ ФИЛОСОФИИ

Николаева София Юрьевна

доктор педагогических наук, профессор, заведующий кафедрой методики преподавания иностранных языков и информационно-коммуникационных технологий
Киевский национальный лингвистический университет, г. Киев, Украина
ORCID ID 0000-0003-2522-2059
nikolaeva.ku@gmail.com

Коваль Тамара Ивановна

доктор педагогических наук, профессор, профессор кафедры методики преподавания иностранных языков и информационно-коммуникационных технологий
Киевский национальный лингвистический университет, г. Киев, Украина
ORCID ID 0000-0003-3401-8754
tikoval11@gmail.com

Аннотация. В статье рассмотрена проблема использования информационно-коммуникационных технологий (ИКТ) для формирования научно-исследовательской компетентности будущих докторов философии по специальности 011 «Образовательные, педагогические науки», специализации «Теория и методика обучения: германские / романские языки». Проведен анализ подходов к определению содержания и структуры научно-исследовательской компетентности. Определен состав общих и специальных компетентностей исследовательского направления, необходимых доктору философии по методике обучения иностранным языкам и культурам, которые формируются в основном в процессе изучения учебных дисциплин «Методология и методы научного исследования по методике обучения иностранным языкам и культурам» и «Информационные технологии в практике научных исследований». Установлено, что существует определенная сложность поиска оптимального варианта переноса знаний из области ИКТ в профессионально направленную практическую деятельность будущего доктора философии, что требует обоснованного отбора облачных, мультимедийных, проекционных, информационно-поисковых, аналитико-исследовательских технологий и компьютерно-ориентированных средств как с целью их изучения, так и дальнейшего использования аспирантами на всех этапах подготовки диссертационного исследования (проектировочном, информационно-поисковом, аналитико-моделирующем, экспериментально-исследовательском, нарративном, практическом). Приведены примеры применения аспирантами Веб-сайтов, блогов, Вики, облачных сервисов для хранения данных, научных поисковых систем, Smart-технологий, информационных ресурсов сети Интернет, образовательных электронных изданий и видеосервисов в процессе

самостоятельной подготовки к интерактивным лекциям и практическим занятиям учебной дисциплины «Методология и методы научного исследования по методике обучения иностранным языкам и культурам».

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии; доктор философии; научно-исследовательская компетентность; методика обучения; иностранный язык.

USE OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES FOR RESEARCH COMPETENCY FORMATION OF FUTURE DOCTORS OF PHILOSOPHY

Sofia Yu. Nikolaieva

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Teaching Methods of Foreign Languages and Information and Communication Technologies
Kyiv National Linguistic University, Kyiv, Ukraine
ORCID ID 0000-0003-2522-2059
nikolaieva.ku@gmail.com

Tamara I. Koval

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor for the Department of Teaching Methods of Foreign Languages and Information and Communication Technologies
Kyiv National Linguistic University, Kyiv, Ukraine
ORCID ID 0000-0003-3401-8754
tikoval11@gmail.com

Abstract. The article deals with the problem of the information and communication technologies (ICT) use for the scientific and research competency formation of the future doctors of philosophy (PhD) in specialty 011 "Educational, pedagogical sciences", specialization "Theory and teaching methods: Germanic / Romance languages". The analysis of approaches to the definition of the scientific research competency content and structure has been carried out. The research oriented general and special competencies set needed to the PhD in methodology of teaching foreign languages and cultures, which are formed mainly in the process of studying the academic disciplines "Methodology and the scientific research technologies in the methods of teaching foreign languages and cultures" and "Information technologies in scientific research practice" has been specified. It has also been determined that there is a certain difficulty in finding the optimal way of transferring knowledge from the field of ICT to the future PhD professionally oriented practical activity, which requires a well-grounded selection of cloud, multimedia, projection, information search, analytical research technologies and computer-based tools as a purpose of their study, and further use by postgraduate students at all stages of the dissertation preparation (design, information search, analytical-modeling, experimental-research, narrative, practical). The examples of the postgraduate students use of the Web-sites, blogs, Wiki, cloud services for data storage, scientific search systems, Smart-technologies, the Internet information resources, educational electronic editions and video services in the process of self-preparation for interactive lectures and practical classes in the discipline "Methodology and the scientific research technologies in the methods of teaching foreign languages and cultures" have been given.

Keywords: information and communication technologies; doctor of philosophy; scientific research competency; training method; foreign language.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] Verkhovna Rada Ukrayiny, (2014, July 01). *Law No. 1556-VII "On Higher Education"*. [online]. Available: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>. Accessed on: April 11, 2018. (in Ukrainian)
- [2] Kabinet Ministriv Ukrayiny, (2011, November 23). *Regulation No. 1341 "On Approval of the National Qualifications Framework"*. [online]. Available: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-n>. Accessed: March 05, 2018. (in Ukrainian)
- [3] Verkhovna Rada Ukrayiny, (2017, September 05). *Law No. 2145-VIII "On Education"*. [online].

- Available: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>. Accessed on: April 23, 2018. (in Ukrainian)
- [4] S. Y. Nikolayeva, "PhD training: general specification of the educational and scientific program in the speciality 011 «Educational, pedagogical sciences»", *Inozemni movy*, No. 3, pp. 36-47, 2017. (in Ukrainian)
- [5] S. Y. Nikolaeva, "Competencies, learning outcomes and certification forms of the doctor of philosophy in the speciality 011 «Educational, Pedagogical Sciences»", *Inozemni movy*, No. 4, pp. 37-46, 2017. (in Ukrainian)
- [6] S. Y. Nikolaeva, "Contents of the professional test for postgraduate studies in specialty 011 Educational, pedagogical sciences for specialization «Theory and teaching methods: Germanic / Romance languages»", *World Science*, vol. 4, No. 2 (30), pp. 52-60, 2018. (in Ukrainian)
- [7] S. Y. Nikolaeva, and N. V. Mayyer, "The program of pedagogical assistant and associate professor practice for PhD. in specialty 011 «Educational, pedagogical sciences»", *Visn. Kyiv. Nac. Lingvist Univ., Ser. Psihol. Pedagog.*, No. 27, pp. 32-45, 2017. (in Ukrainian)
- [8] S. Y. Nikolaeva, "The program of discipline «Methodology and methods of scientific research in the methodology of teaching foreign languages and cultures»". *Visn. Kyiv. Nac. Lingvist univ. Ser. Psihol. Pedagog.* No. 25, pp. 35-41, 2016. (in Ukrainian)
- [9] N. V. Mayyer, "The syllabus of the academic discipline «Foreign language teacher's professional-methodical Competence»", *Visn. Kyiv. Nac. Lingvist Univ., Ser. Psihol. Pedagog.* No. 25, pp. 24-35, 2016. (in Ukrainian)
- [10] A. V. Hutorskoy, "Key competence As a component of personality-oriented paradigm of education", *Hutorskoy Narodnoe Education*, №2, pp. 55-61, 2003. (in Russian)
- [11] S. O. Sisoyev, L.V. Kozak, "Development of Research Competence of High School Teachers": Textbook, S. O. Sisoyev, L.V. Kozak, Kyiv. Un-t them. Boris Grinchenko. Kyiv: LLC "Publishing Company" EDEL-VAYS ", 155 p., 2016. (in Ukrainian)
- [12] P. Petrenko, "Modern field of research on the development of research competence of young scientists in the context of harmonization of Ph.D. in the EU". [online]. Available: <http://lib.iitta.gov.ua/> (in Ukrainian)
- [13] V. V. Horodetsky, "Formation of professional competencies as a psychological and pedagogical problem", *Humanities, Collection of scientific works of the North Caucasus STU*, No. 6, pp. 46-52, 2008. (in Russian)
- [14] V. V. Laptev, "Scientific approach to the construction of programs for the study of the quality of education", *Modernization of general education at the turn of the century*, collection of scientific works of the RSPU named after. A. I. Herzen, pp. 3-10, 2001. (in Russian)
- [15] Yu. V. Solyanykov, and E. S. Zayr-Bek, *Training of a specialist in the field of education: Scientific-organizational problems of training of highly skilled personnel*. St. Petersburg, Russia, RSPU named after. A. I. Herzen, pp. 91-144, 2000. (in Russian)
- [16] The TUNING project is the formation of a single European higher education standard. [online]. Available: <http://pca.com.ua/navchannya/proekt-tyuning-formuvannya-yedinogo-yevropejskogo-standartu-vishhoyi-osviti/>. (in Ukrainian)
- [17] Kabinet Ministriv Ukrayiny, (2016, March 23). *Regulation No. 261 "On Approval of the Procedure for Preparing Higher Education Intenders for the Degree of Doctor of Philosophy and Doctor of Science in Higher Educational Institutions (Scientific Institutions)".* [online]. Available: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/248945529>, Accessed on: March 10, 2018. (in Ukrainian)
- [18] V. M. Zakharchenko, S. A. Kalashnikov, V. I. Lugovy, A. V. Stavysky, and J. M. Rashkevich. *National Educational Glossary: Higher Education*. Kyiv, Ukraine: "Publishing House" Pleiades "Ltd, 2014. (in Ukrainian)
- [19] M. S. Holovan', and V. V. Yatsenko, "The essence and content of the concept of "research competence ". *Theory and methods of teaching fundamental disciplines in high school*, collection of scientific works. Kryviy Rih, Ukraine: Publishing Department NMetAU, № VII, pp. 55-62, 2012. (in Russian)
- [20] O. M. Spirin, and O. A. Odud, "The Model of Information and Communication Competence Development of a Doctor of Philosophy on the Basis of Using Google Scholar Cloud Services", *Information Technologies and Learning Tools*, Volume 56, No. 6, pp. 204–216, 2016. (in Ukrainian)
- [21] V. Yu. Bykov, "Theoretical and methodological principles of creation and development of modern means and e-technologies of training". *Development of pedagogical and psychological sciences in Ukraine, 1992-2002*, collection of scientific works for the 10th anniversary of the APS of Ukraine. Kharkiv, Ukraine: OVS, section 2, pp. 182-199, 2002. (in Ukrainian)
- [22] O. A. Halchevskaya, "Use of international science-computer databases of open access in scientific researches", *"Information technologies in education"*. Kherson State University, No. 23, 2015. [online]. Available: <http://lib.iitta.gov.ua/10636/> (in Ukrainian)
- [23] S. M. Ivanova, "Designing of information and communication support of scientific activity on the basis of ERrints system", *Information technologies and teaching aids*, No. 5 (37), 2013. [online]. Available:

- <http://journal.iitta.gov.ua> (in Ukrainian)
- [24] N. V. Soroko, "Development of Information and Communication Competence of Teachers of the Philological Specialty in a Computer-Oriented Environment": diss. cand. ped. sciences, 13.00.10 - Information and communication technologies in education, Institute of information technologies and teaching aids. Kyiv, 2012. (in Ukrainian)
- [25] T. I. Koval, S. A. Sysoev, and L. P. Sushchenko "Training of Teachers of the Higher School: Information Technologies in Pedagogical Activity", Educational and Methodical Manual. Kyiv, *Kyiv. Nac. Lingvist Univ.*, 380 p., 2009. (in Ukrainian)
- [26] A.M. Gurzhii, and V.V. Lapinsky, "Theoretical Foundations and Practice of Creation and Use of Electronic Educational Resources", *Information Society of the XXI Century: Culture, Education, Civilization*, pp. 6-13, 2014. (in Ukrainian)
- [27] V. K. Kanvaria, *A Comprehension on Educational Technology and ICT for Education*. New Delhi, India: GBO, 2014. (in English)
- [28] T., Mrunalini, and A. Ramakrishna, *Information & Communication Technology (ICT) In Education*. New Delhi, India: Neelkamal, 2016. (in English)
- [29] A. Lawrence (Ed.), *Online Courses and ICT in Education: Emerging Practices and Applications*. Hershey, USA: IGI Global, 2011. (in English)
- [30] S. Sharma, *Educational Technology & ICT*. New Delhi, India: Ocean Publication, 2016. (in English)

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.